
ТЕАТР В ЕПОХУ ЗМІН

«Краще бути собакою в мирні часи, ніж людиною в часи хаосу»

Фен Менлун (1574 - 1646) – китайський письменник і поет епохи династії Мін.

Національний центр театрального мистецтва імені Леся Курбаса у 2006 році започаткував видання «КУРБАСІВСЬКИХ ЧИТАНЬ» – наукового вісника зовсім нового типу, вісника, який ініціює новий напрям: синергетику художньої культури. Структура збірника (наявність розділів ТЕОРІЯ, КРИТИКА, ПРЯМА МОВА, ВІЛЬНА ЗОНА) продиктована його загальною концепцією – фундаментальна наука є невіддільною від художньої практики. Тому в одному номері спокійно вживаються разом теоретичні новаторські театрознавчі й літературознавчі праці з рецензіями на вистави, інтерв'ю з митцями театру, з текстами п'єс, роздумами режисерів і акторів.

Нове число вісника є яскравим доказом того, що інновація рухається в напрямі розширення функціоналу кожного: з одного боку, практики (актори, режисери) коректно оволодівають теорією, а з іншого – теоретики поступово відходять від відірваності від художніх реалій і термінологічної «сухості» науки, сміливо висуваючи креативні й ризиковані гіпотези. Варто привітати й започаткування нової підрубрики «КРИТИКА. СТУДЕНТСЬКА РЕПЛІКА», в якій представлені перші (деякі трохи несміливі, а деякі дуже влучні й талановиті) спроби рецензій на вистави, антології й перформанси студентів-філологів КНУ імені Тараса Шевченка. Їхній незаангажований, свіжий, іноді зовсім несподіваний погляд на мистецькі явища змушує замислитися й професорів, і докторів наук.

Сучасний світ фактично щоденно ставить людину перед лицем нових випробувань і завдань. Шалений розвиток науки й цифрових технологій, із одного боку, значно полегшує нам життя, а з іншого, – затягує в небезпечну павутину, підштовхуючи кожного з нас жити віртуальним, несправжнім життям, поступово замінюючи живе спілкування між особистостями на віртуальне самотнє існування в просторі. Ситуація стала особливо гострою, починаючи з кінця 2019 року з початком пандемії. У зв'язку з карантинними обмеженнями багато звичних для нас речей стали або зовсім неможливими, або

змінити свою форму. Не зупиняючись на причинах цього явища, спробуємо розібратися з його наслідками. Передусім, звісно, з наслідками для театраль-ного мистецтва.

Автори нового числа «КУРБАСІВСЬКИХ ЧИТАНЬ», серед яких є і провідні теоретики української та світової театрознавчої науки, і, що не менш важливо, успішні практики, які щодня живуть у театрі й театром – режисери, драматурги, актори, художники, – кожен по-своєму намагалися дати відповідь на питання: яке місце займає ТЕАТР у сучасному світі, скутому пандемією. І взагалі – чи можливий подальший розвиток театального мистецтва в умовах карантинних обмежень? Чи може театр розвиватися в онлайнверсії? І що з цього вийде? Адже театр як мистецтво передбачає (чи можна навіть сказати, вимагає) присутність ЖИВОГО глядача... А може, ні?

Цікаво, що розмови про смерть театру почалися більше, ніж сто років тому в зв'язку з несамовитим бурхливим розвитком кінематографа. Однак театр вижив. Потім смертельні вирокі були винесені театру появою телебачення, інтернету, доступних для кожного відеоресурсів (передусім YouTube)... Але театр вижив, театр живий і донині. Не можна не погодитися з тим, що цей вид мистецтва за останні сто років трансформувався, видозмінився, пристосувався до сучасних умов і сучасного глядача. Але головне – він ЖИВИЙ! Що ж і досі так приваблює глядача в театрі? Чому багато людей не готові промінати гру живого актора й режисерську майстерність на голубий екран телевізора чи дисплей планшета/телефона?

Можливо, тому що театр – це мистецтво вічне, але водночас «тут і тепер». Є окремим видом мистецтва, однак синтезує в собі кілька інших мистецтв. Розповідає про минуле, проте має на увазі сьогодення чи майбутнє. Ставить діагноз суспільству-ровеснику й у той же час зцілює його від хвороб. Розважає, смішить, а іноді змушує заплакати. Викликає огиду чи очищує. Але ніколи не лишає людину байдужою. Просто тому, що театр – це для всіх і для кожного...

Трохи перефразовуючи Жюльє Дельоза (він говорив про мистецтво загалом): театр «звільняє життя, яке люди перетворили на в'язницю».

Юлія Скибицька.